

Nr 64.

Av herrar **Forssman** och **af Ekenstam**, om uppförande
å kommendantsstaten av en platsbefälhavare i Tingstäde.

Betydelsen av ett väl ordnat försvarsväsende på Gottland såväl för upprätthållandet av rikets neutralitet som för bevarandet av denna ö åt fosterlandet torde icke kunna bestridas. Av stor vikt för Gottlands försvar är tvivelsutan *befästningsanläggningen vid Tingstäde*. För att densamma må komma till full nytta kräves emellertid, att *befälsförhållandena* därstädes bliva på ett lämpligt sätt ordnade.

Redan år 1906 uttalade sig särskilt tillkallade *sakkunniga* angående behovet av en *kommendantsbefattning* i Tingstäde, varefter dåvarande *militärbefälhavaren på Gottland* föreslog, att, för tillgodoseende av detta behov, den ena av kaptensbeställningarna av första klassen vid Gottlands artillerikår måtte uppflyttas till majorsbeställning. Omfattningen av de befästningar, som uppfördes vid Tingstäde, storleken och sammansättningen av den vid mobilisering avsedda besättningsstyrkan samt storleken av därstädes anordnade magasin ävensom tyg- och beklädnadsförråd gjorde nämligen önskvärt, att en i aktiv tjänst varande regementsofficer förordnades såsom kommendant. Då intendenturgöromålen torde kunna bestridas av den vid militärbefälet placerade intendenten, och då förrådsförvaltare och förråds-vaktmästare funnes placerade till tjänstgöring vid förrådet i Tingstäde, erfordrades icke någon särskild förvaltningspersonal för ändamålet. Såsom adjutant hos kommendanten kunde beordras en sulbalternofficer ur artillerikåren, vilken gjordes beriden å stamhäst.

1907 års *generalskommission* förordade berörda förslag. De ordinarie kostnader, som skulle varit förbundna med tillsättandet av kommendant i Tingstäde i enlighet med generalskommissionens förslag, uppgingo till 2,695 kronor.

1907 års försvarskommitté framhöll visserligen i sitt den 5 december 1910 avgivna betänkande, att befintligheten av vissa försvarsanstalter vid Tingstäde, vilket dock icke vore någon fästning, kunde göra det önskvärt, att en officer förordnades att i fredstid hava överinseendet över densamma, men kommittén ansåg ej, att befästnings- och förrådsanläggningarna då voro av den omfattning, att tillsättandet i fredstid av en särskild kommandant av regementsofficers grad och av särskild kommandantsadjutant därav betingades, så mycket mindre som orten saknade fredsgarnison.

Uti underdånig skrivelse den 8 oktober 1910 framlade dåvarande *militärbefälhavaren* förnyat förslag om upprättande av ett kommandantskap i Tingstäde — en framställning, som han, med anmälan om befästningsarbetenas snara fullbordande, i underdånig skrivelse den 14 oktober 1911 än en gång förnyade. Därest så skulle prövas erforderligt med hänsyn till kostnaderna, skulle dock enligt militärbefälhavarens mening kommandantsbefattningen utan alltför stora olägenheter kunna uppehållas av regementsofficer, tillhörande truppförbands reserv, mot åtnjutande av särskilt arvode och inkvartering in natura. Kommandantsadjutant skulle däremot tills vidare icke behövas.

Chefen för generalstaben, som anbefallts yttra sig över nämnda framställning, framhöll i likhet med 1907 års försvarskommitté, att Tingstäde icke vore någon fästning, och framkastade i anslutning härtill tanken att tillsätta — icke en kommandant — utan en *platsbefälhavare* därstädes. Om befälsstillgången vid Gottlands trupper icke medgäve, att officer på stat för ändamålet beordrades, ansåg generalstabschefen det lämpligt, att en officer ur arméns övertaliga personal förordnades till platsbefälhavare.

I från *arméförvaltningen* infordrat yttrande förordade denne sist nämnda åtgärd samt hemställde för detta ändamål, att under anslaget till kommandantsstaten måtte uppföras arvode till positionsbefälhavaren (platsbefälhavaren) med 1,200 kronor årligen, att åt denne skulle beredas bostad och expeditiionslokaler i den av arrendatorn av Furubjärs gård bebodda manbyggnaden därstädes, att fördensskull vissa inrednings- och reparationsarbeten skulle företagas i samma byggnad till ett belopp av 11,000 kronor, att till bostad åt arrendatorn i stället skulle uppföras en ny byggnad — avsedd jämväl till statbyggnad — för en beräknad kostnad av 15,000 kronor, samt att under anslaget till kommandantsstaten skulle uppföras en post av 400 kronor årligen till eldning, städning och belysning av positionsbefälhavarens ämbetslokaler samt expenser.

Dåvarande *chefen för lantförsvarsdepartementet* ansåg sig emellertid —

såsom framgår av hans uttalande till det 1913 års statsverksproposition bilagda utdraget ur statsrådsprotokollet — icke »för närvarande» kunna tillstyrka upprättandet av ett positionsbefälhavarskap i Tingstäde, varför frågan då tills vidare fick förfalla.

Ej heller har vare sig ett positions- eller ett platsbefälhavarskap i Tingstäde upptagits i riksdagen nu förelagd *nådig proposition till ny härordning*. Av bilaga G till samma proposition framgår emellertid, att 1914 års *generalskommission* enhälligt ansett sig böra förorda uppförandet av ett lämpligt arvode till en platsbefälhavare vid Tingstäde.

Behovet i krig av en särskild befälhavare i Tingstäde torde icke behöva här närmare påvisas. Tingstäde kan, lika litet som någon annan befästningsanläggning, undvara en dylik. Vid sådant förhållande måste det givetvis vara i hög grad önskvärt, för att ej säga erforderligt, att den för krigstillfälle utsedda befälhavaren redan i fredstid förberedes för sin krigsbefattning och sättes i tillfälle att göra sig fullt förtrogen med befästningarna och förhållandena på platsen — med andra ord: att redan i fredstid en befälhavare tillsättes i Tingstäde.

Omfattningen av en dylik befälhavares ämbetsbefattning i *fred* kan dock ingalunda inskränkas till allenast studier och planläggningsarbeten för hans verksamhet i krig eller eljest för befästningarnas försvar. Redan i fredstid kräves nämligen i Tingstäde en befälhavare — en *platsbefälhavare* — för att hava den allmänna uppsikten över ej blott befästningarna utan även övriga därstädes befintliga, ganska betydande förråd, verkstäder och kronan eljest tillhöriga byggnader, markområden m. m., för att ordna och övervaka den vid en befästningsanläggning så betydelsefulla säkerhetstjänsten och för att vid truppavdelningars förläggning till Tingstäde ordna deras tjänstgöring m. m., i vad rör befästningsanläggningens försvar, den allmänna garnisons-tjänsten och ordningen på stället.

Gottlands för överraskande anfall utsatta läge, Tingstäde betydelse och dess belägenhet endast en halv dagsmarsch från den goda, numera obefästade hamnen vid Slite synas ytterligare bestyrka nödvändigheten att redan i fredstid förordna en platsbefälhavare i Tingstäde, som, även vid ett överraskande fredsbrott och ett fientligt överrumplingsförsök mot Tingstäde, befinner sig på platsen, är fullt förtrogen med densamma och odelat kan ägna sig åt befästningsanläggningens försvar och sina övriga uppgifter såsom platsbefälhavare.

Emellertid vill det synas, som om befattningen såsom platsbefälhavare i Tingstäde — åtminstone så länge ej befästningarna nått större omfattning

än de nuvarande —, i likhet med vad av arméförvaltningen tillstyrkts och av 1914 års generalskommission torde förutsatts, skulle kunna bestridas av officer, givetvis regementsofficer, tillhörande arméns reserver eller dess övertaliga personal.

På grund av vad här blivit anfört, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen för sin del måtte besluta, att vid genomförande av ny härordning å kommendantsstaten uppföres en platsbefälhavare i Tingstäde med arvode om 1,200 kronor och inkvartering in natura.

Stockholm den 6 juni 1914.

P. A. Forssman.

Th. af Ekenstam.
